

Hembygdsbladet

Nummer 7

Västerlösa 2013

Johan Vidén predikade i Västerlösa 1781 - 1792

En hemsk historia i Västerlösa

Gustav III mördades på operamaskeraden i Stockholm den 16 mars 1792. Makten övergick formellt till hertig Karl (förmyndare för prins Gustav Adolf), men i praktiken var det hans gunstling Gustaf Adolf Reuterholm, som styrde. I Frankrike pågick revolutionen, där drottning Marie Antoinette och övriga kungligheter mördades. Många fruktade att något liknande skulle ske i Sverige. Oron var stor och hertig Karl misstänktes delta i planerna för ett uppror.

Då kom ett långt, anonymt smädebrev till hertig Karl, som bl a anklagades för att vara delaktig i mordet på sin bror Gustav III. Hertigen och Reuterholm blev mycket upprörda och beslöt att ta i med hårdhandskarna. Den hänsynslöse polisfiskalen Teuchler anlätades att leda jakten på brevskrivaren. Smädebrevet hade kommit från postkontoret i Skänninge, men där bytt kuvert, och sedan var alla spår borta. Efter mycket letande i Småland, Västergötland och Östergötland, kom polisen till prästen Grevillius i Björkeberg. Denne kände igen handstilen. Det var prosten Johan Vidén

i Västerlösa, som hade skrivit brevet. Han greps under pågående predikan och dömdes till döden genom halshuggning. Straffet ändrades senare till landsförvisning. Efter fyra år i Köpenhamn, fick Vidèn tillåtelse att återvända till Sverige. Han köpte då Västerlösa Murgård och bodde där med sin familj till 1797. Då utnämndes han till kyrkoherde i Örebro av den nye kungen Gustaf IV Adolf. Vidèn avled 1813.

Källan till ovanstående är en artikel i ÖC 28 mars 1964 (av Hilding André), vilken överlämnats av Anders Everman i Prästgården. Komplettering har gjorts med hjälp av ett examensarbete 1992 om Murgårdens historia av Anna Larsson.

En reflektion: Samhället har ändrats mycket på 200 år. En motsvarande kränkning av kungahuset idag, skulle på sin höjd medföra en inbjudan till "morgonsoffan" i TV.

Pontus urmakare

I Höljebotorp Västergård bodde Pontus Jönsson med hustrun Elin samt döttrarna Gerda och Ellen. Huset uppfördes 1871 av Pontus far, Johan Jönsson. Idag är det Ellens dotter Valborg Jansson, som äger huset.

Pontus (1882- 1951) var en social och trevlig person, berättar Bengt Hallin. Som urmakare var han noga med klangen i klockorna. Det fick inte låta "som när det rasslar i höet". Skämtsamt sades det att delarna, som blev över vid en reparation, fick man ta med sig hem i en påse. Elin ansåg att det kunde bero på "råvädret", om en klocka stannade. Pontus hade eget tröskverk, som han hyrde ut till bönderna. Han hade även en häst, som hette Pelle och som han lånade ut. Den var istadig och bestämde själv när den behövde en vilopaus. Pontus hade en vagn med trähjul. Den ingår i hembygdsföreningens samlingar. En tändkulemotor fanns också på gården.

Valborg träffade aldrig sin morfar, men talar kärleksfullt om sin mormor. **Elin** (1889-1973) skötte familjens åkrar, de två korna, grisen och hönsen. Hon hann dessutom med att hjälpa till i socknen vid kalas, liksvepning m m. Hon hade ett stort, socialt engagemang. Det var hemtrevligt hos Elin, berättar Bengt Hallin. Hon lagade god mat och ingen besökande lämnade huset utan en kopp kaffe. De sista åren bodde Elin i Skänninge.

Ellen, Elin och Pontus vid tröskverket

Efter Ungern-revolten 1956 kom många ungrare till Sverige. De behövde bostäder och myndigheterna vädjade om hjälp. Elin upplät Höljebotorp till ett ungerskt par, **Joseph och Margit Olah**, berättar Valborg. Till VM i fotboll 1958 hade bröderna Gunnar, Ivar och Knut Karlsson i Kullersbro i Björkeberg skaffat en TV, en av få i trakten. När Ungern spelade mot Sverige, letade sig Joseph ända bort till Kullersbro och bad att få titta på matchen. Då satt det redan 20 personer framför TV:n. När Ungerns nationalsång spelades inför matchen, reste sig Joseph för att hedra sitt land. Det var mycket rörande, berättar Greta Karlsson, som var med. Sverige vann med 2-1.

Under det senaste året har fyra av hembygdsföreningens medlemmar avlidit: **Alf Karlsson** den 14 maj, **Stig Gunnarsson** den 31 maj och **Göran Axelsson** den 30 oktober 2012 samt **Lennart Ljung** den 14 januari 2013. De har gjort uppskattade insatser inom hembygdsföreningen och idrottsföreningen. Vi minns dem med tacksamhet och glädje.

Den 26 maj 2012 deltog 36 personer i en **trevlig bussresa** till Västergötland, med besök i bl a Habo kyrka och på Dahlén-museet i Stenstorp. Alrik Nyström satt bakom ratten och Bengt Hjalmarson ledde planeringen av resan. Under ledning av Mona Ahlberg har en **köksträdgård** med gamla kulturväxter anlagts i hembygdsgården. Ulla Jakobsson har lett arbetet med att anordna en **väpstuga** på övervåningen i Hultastugan. Skol- och vagnsmuseet i "kyrkostallarna" har utrymmts och kyrkoförvaltningen har rivit huset.

Kallelse till hembygdsföreningens årsmöte söndag 7 april kl 18.00 i bygdegården. Lars Lorin visar bilder från lantbruk i Californien 1963. Kaffe och lotterier.

AKTIVITETER 2013

7 april kl 18.00	Årsmöte i bygdegården
1 juni kl 08.30	Bussutflykt till Norrköping/Björke väpstuga
17 juni kl 18.00	Slättergille med sill och potatis (medtag dricka)
4 aug kl 14.00	Friluftsgudstjänst i hembygdsgården (medtag kaffekorg)
17 aug kl 13.00	Västerlörsdagen i hembygdsgården

Den 7 maj startar vi våra **arbetsdagar**, som sedan pågår varje tisdag, från kl. 14.00 i hembygdsgården (endast vid tjänlig väderlek).

Hembygdsföreningen har 130 medlemmar. I **styrelsen** ingår Ulla Jakobsson (ordf), Mona Ahlberg, Karin Axelsson, Jan Cederlund, Nils-Gunnar Henriksson, Bengt Hjalmarson (kassör), Ola Lindh, Maj-Britt Ljung och Alrik Nyström.

Medlemsavgiften är 50 kr. Avgiften kan betalas på Bankgiro 5832-0375 eller direkt till kassören. En del medlemmar har glömt att betala avgiften för 2012.